

Nr 65.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående omreglering av vissa äldre pensioner från statens pensionsanstalt.

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sunne m. fl.* (I: 317) och den andra inom andra kammaren av fröken *Höjer m. fl.* (II: 411), har hemställts, att riksdagen måtte besluta omreglering av s. k. äldre pensioner från statens pensionsanstalt, i huvudsak enligt riksdagens beslut 1952 och med hänsyn till för den aktiva personalen gällande lönenivån den 1 januari 1950 under förutsättning, att vederbörande befattning anmälts till omregistrering före den 1 januari 1954, samt anvisa härför erforderliga medel.

Till stöd för ifrågavarande förslag anföres i motionen II: 411 följande.

Riksdagen beslöt år 1952 en omreglering av vissa från statens pensionsanstalt utgående s. k. äldre pensioner i anslutning till den för den dåvarande aktiva personalen gällande pensionsnivån. Förbättringen genomfördes fr. o. m. den 1 juli 1952.

Beslutet innebar bl. a. att som utgångspunkt för förbättringen skulle tagas pensionsunderlagen i de för motsvarande befattningar från och med den 1 januari 1950 gällande pensionsklasserna. Förbättringen innebar i övrigt i princip detsamma som 1947 års omreglering av äldre statspensioner, d. v. s. kvinnliga grupper, som t. ex. barnmorskor och sjuksköterskor, värdesattes 2 pensionsklasser lägre än gällande pensionsklass. Pensionerna reducerades dessutom med 10 % med hänsyn till att staten ej är huvudman för tjänsterna i fråga.

Den springande punkten för förbättringen kom enligt 1952 års riksdagsbeslut att bli pensionsklassen för tjänsten i fråga den 1 januari 1950. Den pensionsklass, till vilken dessa befattningar hänfördes, är i fråga om vissa grupper fastställd i reglementet eller i till reglementet fogade övergångsbestämmelser för statens pensionsanstalt; för s. k. registrerade befattningar har pensionsklasserna bestämts av pensionsantalten med tillämpning av föreskrifter i reglementet eller i övergångsbestämmelserna. För t. ex. sjuksköterske- och barnmorskebefattningarna — den största gruppen ansluten till anstalten — för vilka pensionsklass fastställdes enligt övergångsbestämmelser, kunde befattningarna under år 1950 genom s. k. omregistrering hänföras till högre pensionsklass fr. o. m. den 1 januari 1950. Enbart för dessa grupper gällde omregistreringen en förflyttning från pensionsklass 1: 8 (3048 + rörligt tillägg) i vissa fall 1: 5 (2640 + r. t.) till pensionsklass 1: 15 (4152 + r. t.) respektive 1: 13 (3852 + r. t.). Äldres pensionsförbättring beräknades, om omregistrering skett, efter pensionsklass 1: 13 — 10 % (3120 + r. t.).

Cirka 100 huvudmän har glömt att i tid anmäla befattningarna till omregistrering. Genom kungl. brev av den 6 mars 1953 har tiden för omregistrering utsträckt till den 1 januari 1954.

Då 1952 års beslut grundar förbättringen av s. k. äldres pensioner på pensionsklassen för aktiv befattningshavare den 1 januari 1950, kommer

följaktligen de befattningshavare, vilka trätt i pension före den 1 januari 1950 och för vilkas befattningar huvudmannen först vid senare tillfälle begärt omregistrering, ej i åtnjutande av 1952 års pensionsförbättring. Dessa pensionstagare erhåller efter avgång vid pensionsålderns inträde och med 25 eller fler tjänstår en årlig pension på högst summa 3 817 kr. (inklusive r. t.) medan motsvarande pensionärer, vilkas huvudmän i tid anmält tjänsterna till omregistrering, erhåller 4 773 kr. (inkl. r. t.).

Riksdagens beslut år 1952 om att de äldres pensioner skulle förbättras i förhållande till pensionsklassen för aktiv befattningshavare den 1 januari 1950 synes med hänvisning till kungl. brev av den 6 mars 1953 böra kompletteras med ett nytt beslut om att de äldres pensioner, för vilka befattningarna anmälts till omregistrering, först före den 1 januari 1954 skall förbättras enligt den pensionsklass, som skulle blivit gällande, om tjänsterna anmälts till omregistrering under 1950. Det synes rimligt, att en förbättring i samband med den skedda omregistreringen nu sker även för dessa. Någon avgift från huvudmännens sida har aldrig varit ifrågasatt till denna de äldres pensionsförbättring.

Över förevarande motioner har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, *statens pensionsanstalt* avgivit utlåtande och därvid anfört följande.

Den i motionerna avsedda pensionsregleringen har i enlighet med föreskrift i kungl. brev den 13 maj 1952 ang. riksdagens skr. nr 46/1952 i anledning av prop. nr 23/1952 ang. reglering av vissa från statens pensionsanstalt utgående pensioner m. m. genomförts med tillämpning av de grunder, som innefattas i nämnda proposition nr 23/1952.

Enligt berörda grunder motsvarar den pensionsnivå, efter vilken omreglerad pension beräknats, i princip 90 procent av den pensionsnivå, som för vederbörande befattning blivit gällande från och med den 1 januari 1950. För vissa befattningshavaregrupper — i huvudsak omfattande lärare vid privatläroverk, folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter — för vilka sistnämnda pensionsnivå varit att anse såsom provisorisk i avvaktan på den för dem vid 1951 års riksdag beslutade löneregleringen, har emellertid den genom löneregleringen nådda pensionsnivån varit i förevarande hänseende normgivande. I konsekvens härmed har beträffande ifrågasavarande befattningshavaregrupper omreglering skett även i fråga om enligt SPA-reglementet beviljade pensioner, avseende befattningshavare, som avgått eller avlidit före tidpunkten för löneregleringens genomförande, nämligen den 1 juli 1951 för privatläroverken, den 1 oktober 1951 för folkhögskolorna och den 1 november 1951 för lantbruksundervisningsanstalterna.

Befattningshavarna vid lantbruksundervisningsanstalterna och huvuddelen av befattningshavarna vid folkhögskolorna tillhörde såväl före som efter löneregleringen grupp A. Återstående befattningshavare vid folkhögskolorna överfördes liksom befattningshavare vid privatläroverken i samband med löneregleringen från grupp B, avseende s. k. registrerade befattningar, till grupp A, rektorerna vid privatläroverken dock till grupp C.

I den till grund för förenämnda proposition liggande utredningen anförde pensionsanstalten beträffande pensionsunderlagen för registrerade befattningar bl. a. följande.

De från och med den 1 januari 1950 fastställda pensionsklasserna kunna antagas i allmänhet komma att gälla även vid tidpunkten för genomförandet av pensionsregleringen. Vad angår befattning, som förenas med pensionsrätt först efter särskild framställning, torde emellertid undantagsvis förekomma, att den pensionsklass, som gäller vid omregleringstillfället, blivit tillämplig först senare än den 1 januari 1950, detta på grund av att

framställning om registrering ej gjorts före 1950 års utgång. I sådana undantagsfall synes omregleringen skäligen böra få ske med tillämpning av pensionsunderlagen för den vid tidpunkten för omregleringen gällande pensionsklassen. Härvid böra dock ej få tillämpas högre pensionsunderlag än de som gälla för den pensionsklass, som svarar mot den för befattningen vid 1950 års ingång gällande avlöningen, eller, där pensionering, enligt SPA-reglementet förekommit i befattningen eller därmed jämförlig annan befattning hos huvudmannen, den lägre pensionsklass, efter vilken pensionen blivit slutligt bestämd.

Det av pensionsanstalten sålunda gjorda uttalandet återgavs i propositionen utan någon erinran från föredragande departementschefens sida.

Den av pensionsanstaltens förevarande förslag påkallade särskilda undersökningen beträffande de av förslaget berörda befattningarna har, enär området för densamma icke tidigare låtit sig avgränsas, kunnat igångsättas först mot slutet av år 1953. Såsom ett första led i denna undersökning har en preliminär genomgång av pensionerna företagits. Enligt vad denna givit vid handen synes ett hundratal av pensionerna böra ifrågakomma för ytterligare undersökning. Av dessa pensioner utgår ungefär halva antalet till sjuksköterskor och återstoden i huvudsak till föreståndarinnor vid ålderdomshem.

Om, sedan den pågående undersökningen slutförts, tvekan skulle uppstå beträffande pensionsanstaltens befogenhet att verkställa omreglering av någon grupp pensioner, avser anstalten att i enlighet med föreskrift i ovan nämnda k. br. underställa den sålunda uppkomna tillämpningsfrågan Kungl. Maj:ts prövning. Först sedan dylik prövning företagits, föreligga förutsättningar för att bedöma behovet av den i motionerna avsedda åtgärden.

På grund av det anförda synas motionerna icke påkalla någon riksdagens åtgärd.

Utskottet. Såsom av statens pensionsanstalts ovan återgivna yttrande framgår, har pensionsanstalten sin uppmärksamhet riktad på de spörsmål som behandlas i de väckta motionerna. Den på anstalten ankommande undersökningen rörande en omreglering av här avsedda pensioner har likväl ännu inte hunnit slutföras, och beträffande eventuellt uppkommande tveksamma fall har anstalten, såsom framgår av dess yttrande, för avsikt att underställa tillämpningsfrågan Kungl. Maj:ts prövning. Det torde kunna förutsättas att huvudsyftet med motionerna kommer att uppnås, sedan denna prövning slutförts. Vid sådant förhållande synes pensionsregleringen i fråga icke böra föregripas genom ett beslut nu från riksdagens sida. I likhet med pensionsanstalten hyser alltså utskottet den uppfattningen, att motionerna inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 317 och II: 411 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 30 mars 1954.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 66.